

Positiivisen pedagogiikan mahdollisuudet lisätä positiivista vuorovaikutusta päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välisessä yhteistyössä

Kandidaatin tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Varhaiskasvatuksen tutkinto-ohjelma
2021

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Positiivisen pedagogiikan mahdollisuudet lisätä positiivista vuorovaikutusta päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välisessä yhteistyössä (Kandidaatintyö, 35 sivua)

Syyskuu 2021

Päiväkoti on usealle perheelle paikka, jossa käydään joka arkipäivä, jossa voi tavata samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä ja jossa asiantunteva henkilökunta jakaa kasvatusvastuun vanhempien kanssa. Tällä hetkellä kasvatuksen ja opetuksen kentällä puhutaan paljon positiivisesta pedagogiikasta ja se näkyy myös valtakunnallisissa varhaiskasvatustyötä ohjaavissa asiakirjoissa. Tämän kandidaatin työn tavoitteena on selvittää, mitä positiivinen pedagogiikka tarkoittaa käytännössä päiväkodissa ja voidaanko sen avulla vaikuttaa vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Työni kattaa varhaiskasvatusikäisten päiväkodissa käyvien lasten perheet sekä esiopetusikäisten perheet, mikäli lapsen esiopetus järjestetään päiväkodissa.

Työni lähtökohdaksi on positiivisen psykologian teoriaan pohjautuva positiivinen pedagogiikka sekä varhaiskasvatustyötä ohjaavat valtakunnalliset ohjeistukset. Tutkielma on toteutettu laadullisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä on käytetty kirjallisuuskatsausta. Lähteinä käytin suomen ja englannin kielistä tutkimuskirjallisuutta ja -artikkeleita sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ja varhaiskasvatustilaa.

Tutkimukseni perusteella voidaan todeta, että yhteistyö alkaa jo jopa ennen lapsen päiväkotitiin tuleamista. Vanhempien on tärkeä saada heti yhteistyön alussa tunne, että heitä kuunnellaan ja juuri heidän ja heidän lapsensa tunteet ja mielipiteet ovat tärkeitä. Positiivisen vuorovaikutuksen ja sujuvan yhteistyön ytimessä on molemminpuolinen luottamus vanhempien ja henkilökunnan välillä. Tätä tukee henkilökunnan aidosti välittävä ja positiivinen suhde ryhmän lapsiin, jota positiivisen pedagogiikan käyttö rakentaa ja vahvistaa. Positiivinen pedagogiikka vallitsevana työskentelytapana läpäisee henkilökunnan ja lasten välisten suhteiden lisäksi myös henkilökunnan ja vanhempien suhteet lisäten positiivista vuorovaikutusta.

Avainsanat: osallisuus, positiivinen pedagogiikka, varhaiskasvatus, vuorovaikutus, yhteistyö

Sisältö

1 Johdanto	4
2 Tutkimuksen toteutus	6
2.1 Tutkimuskysymykset	6
2.2 Tutkimusmenetelmä	6
2.3 Teoreettinen viitekehys ja tutkimusaineisto	7
2.4 Tutkimuksen luotettavuus	8
3 Keskeiset käsitteet	10
3.1 Positiivinen pedagogiikka	10
3.2 Positiivinen vuorovaikutus	11
3.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksen kontekstissa	12
3.4 Osallisuus	14
4 Positiivisen vuorovaikutuksen ja positiivisen pedagogiikan merkitys päiväkodin henkilöstön ja vanhempien välisessä yhteistyössä	15
4.1 Päiväkodin aloitus	15
4.2 Yhteiset keskustelut.....	17
4.3 Vanhempien osallisuus päiväkodin toimintaympäristössä	20
4.3.1 <i>Vanhempainillat, muut tapahtumat ja kotitehtävät</i>	21
4.4 Positiivisen pedagogiikan käyttö lapsiryhmässä ja sen merkitys yhteistyölle.....	23
4.5 Pedagoginen dokumentointi yhteistyön välineenä	25
5 Pohdinta ja mahdollinen jatkotutkimus	28
Lähteet	31

1 Johdanto

Olen työskennellyt varhaiskasvatuksen piirissä yli kaksikymmentä vuotta ja mielestäni on tärkeää muistaa, kuten Järvinen, Laine, & Hellman-Suominen (2009, s. 118) toteavat, että varhaiskasvatuksessa asiakkaana on aina lapsen lisäksi myös hänen perheensä. Mielestäni me päiväkodin henkilökuntana emme riittävästi hyödynnä mahdollisuutta tukea vanhempia luomalla heille päiväkodista ympäristön, jossa he voivat tuntea olevansa osa isompaa yhteisöä ja saada tukea kasvatustehtävässään. Kaiken käytännön kokemuksen jälkeen halusin lähteä tutkimaan kuinka vanhempia voisi enemmän houkutella mukaan yhteistyöhön päiväkodin arjessa. Valitsin aiheeni sillä perusteella, että oman kokemukseni mukaan päiväkodeissa on valitettavan vähän perheitä osallisuutta tukevaa yhteistyötä. Tällä tarkoitan matalaa kynnystä kodin ja päiväkodin välillä, jolloin vuorovaikutus olisi avointa ja luontevaa molempiin suuntiin. Osallisuus sitouttaa toimintaan ja herättää halun kuulua ryhmään (Sillanpää, Lauerma & Holopainen, 2018, s. 37).

Osallisuutta tukeva yhteistyö takaa päiväkodin toiminnassa sen, että vanhemmat ja lapset tuntevat pääsevänsä vaikuttamaan ja todella olevansa osa yhteisöä. Sen myötä päiväkotipystyy vastaamaan perheiden tarpeeseen, joka Sillanpään, Lauerman ja Holopaisen kertomana (2018, s. 6) on tulla nähdyksi ja arvostetuksi omana itsenään. Yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä on auttaa lasta kokemaan oma perheensä arvokkaaksi (Opetushallitus [OPH], 2018). Kun yhteistyössä vallitsee luottamuksellinen ja arvostava ilmapiiri, myös mahdollisista haastavista aiheista on helpompi lähteä keskustelemaan (OPH, 2018).

Lasten ja vanhempien kanssa toimiessa laadukkaan yhteistyön avainsana on positiivinen vuorovaikutus. Mielestäni se kuvaa käsitteenä parhaiten sitä yhteistyön ulottuvuutta, jota halusin tässä tutkielmassa tuoda esiin. "Hyvä kello kauas kantaa, huono vielä kauemmas", kuuluu vanha sananlasku. Negatiivinen vinouma onkin ihan todellinen ilmiö, joka arjessa tarkoittaa sitä, että muistamme pidempään ja vaikutumme enemmän kuulemistamme negatiivisista kommentteista, kuin myönteisistä (Leskinsenoja, 2019, s. 18). Tämän vuoksi myönteisiin asioihin tulee tietoisesti kiinnittää huomiota ja hyödyntää niitä paitsi henkilökohtaisessa elämässä, myös vuorovaikutuksessa toisten kanssa (Leskinsenoja, 2019, s. 19). Päiväkodissa hen-

kilökunnan tietoisesti käyttämän positiivisen vuorovaikutuksen tieteellisenä pohjana toimivat positiivinen psykologia ja positiivinen pedagogiikka, jotka valitsin tähän tutkielmaan teoreettiseksi viitekehyykseksi vuorovaikutuksen rinnalle. Positiivisen psykologian perusteita olen tutkinut muun muassa Martin Seligmanin teosten pohjalta ja positiivista pedagogiikkaa pääasiassa suomalaisten tutkijoiden viime vuosien teoksista. Yhteistyön merkitystä lapsen elämässä avaan Urie Bronfenbrennerin ekologisen siirtymäteorian avulla.

Tutkielmani tarkoitus on kartoittaa tutkittua tietoa lasten kanssa käytettävän positiivisen pedagogiikan vaikutuksista päiväkodin henkilökunnan ja lasten vanhempien väliseen yhteistyöhön, positiivisesta vuorovaikutuksesta varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja vanhempien välisessä yhteistyössä sekä vanhempien osallisuudesta päiväkodin toiminnassa. Puhun tutkielmassani vanhemmista, joihin tässä luen myös lapsen muut mahdolliset huoltajat biologisten vanhempien lisäksi. Käytän termiä varhaiskasvatus, vaikkakin tutkielmaani sisältyy myös esiopetusikäisten lasten perheet silloin, kun lapsen esiopetus järjestetään päiväkodissa.

Tutkittua tietoa löytyy paljon erikseen positiivisesta vuorovaikutuksesta, positiivisesta psykologiasta ja positiivisesta pedagogiikasta sekä vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä, mutta ei niinkään siitä, voisiko positiivisen vuorovaikutuksen keinoja käyttämällä lisätä vanhempien osallisuutta ja syventää yhteistyötä. Tästä näkökulmasta tutkielmani tuo myös jotain uutta sekä itselleni, että mahdollisesti laajemminkin varhaiskasvatuksen kentälle. Halusin siis tämän tutkielman myötä löytää lisää työkaluja perheiden osallisuutta tukevan yhteistyön toteuttamiseen. Tutkielmani on laadullinen kirjallisuuskatsaus, sillä en pyri löytämään selkeää kyllä tai ei – vastausta, vaan syventämään ymmärrystä valitsemani aiheesta (Rautio, 2019).

2 Tutkimuksen toteutus

Tutkimussuunnitelmani valmistui jo keväällä 2020 otsikkonaan Positiivinen pedagogiikka ja yhteistyö päiväkodissa. Aihe on tuosta hieman elänyt, joskin molemmat teemat ovat edelleen mukana. Opiskelujeni edetessä työssä oppimisjaksojen kokemusten kautta totesin, että positiivinen pedagogiikka itsessään elää nyt vahvaa nousukautta myös käytännössä päiväkotien toiminnassa. Tästä syystä halusin tässä tutkielmassani korostaa enemmän vanhempien osallisuutta ja heidän kanssaan tehtävää yhteistyötä, johon positiivisen pedagogiikan keinot tuovat mahdollisesti uusia osallistavia käytäntöjä.

2.1 Tutkimuskysymykset

Alun perin määrittelin tutkimuskysymykseni kutakuinkin tällaiseksi: "Miten positiivisen pedagogiikan ja erityisesti pedagogisen dokumentoinnin avulla voisi parantaa päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä?" Pohdin, onko tämä liian laaja tai kokonaan väärä kysymys tähän kandidaatin kirjallisuuskatsaukseen ja voiko tähän löytyä vastaus vain kirjallisuuden perusteella (Rautio, 2019). Tutkimuskysymyksen takaa voidaan löytää dekonstruktion mukainen kriittisesti ja moninäkökulmaisesti lähteitä tarkasteleva ajattelutapa, jossa eri asioita käsittelevistä kirjoitetuista lähteistä poimitaan osia, joista rakennetaan jotain uutta (Niikko, 2018).

Työni edetessä päädyin vaihtamaan pääteemaksi positiivisen pedagogiikan rinnalle pedagogisen dokumentoinnin sijaan positiivisen vuorovaikutuksen, joka käsittelee laajemmin sujuvaan yhteistyöhön vaikuttavia tekijöitä. Tällöin työni otsikoksi muodostui "Positiivisen pedagogiikan mahdollisuudet lisätä positiivista vuorovaikutusta päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välisessä yhteistyössä." Tutkimuskysymykset, joihin etsin kirjallisuudesta vastauksia ovat: "Mitä positiivinen pedagogiikka tarkoittaa käytännössä päiväkodissa ja voidaanko sen avulla vaikuttaa vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön?"

2.2 Tutkimusmenetelmä

Metodina tutkielmassani on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Tämä sopii hyvin tähän ensimmäiseen tutkimukseeni, sillä kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa aineiston valinnassa tai tutkimuskysymysten asettelussa ei ole tiukkoja sääntöjä tai rajoituksia ja sen avulla pystyy kuitenkin

kin kuvailemaan työn aihetta kattavasti (Salminen, 2011, s.12). Kirjallisuuskatsauksessa etsitään jo olemassa olevaa tutkimustietoa, jonka perusteella pyritään synnyttämään uutta tietoa (Salminen, 2011, s.3). Tutkimukseni nojaa vahvasti teoriaan, mutta kuten Tuomi ja Sarajärvi (2018) muistuttavat, tutkimustuloksiin vaikuttavat aina tutkijan oma merkityksenanto ja käsitykset tutkittavasta ilmiöstä. Salminen (2011, s.3) viittaa tekstissään Baumeisterin ja Learyn (1997) määrittelyyn kirjallisuuskatsauksen syistä. Sen avulla voi kehittää, rakentaa tai arvioida teoriaa sekä koota jonkin asiayhteyden teorioita yhteen kokonaisuudeksi tai löytää mahdollisia ongelmakohtia (Salminen, 2011, s.3). Tutkin kirjallisuutta ja tutkimusartikkeleita positiivisesta psykologista, positiivisesta vuorovaikutuksesta ja positiivisesta pedagogiikasta, sekä kasvatuskumppanuudesta, pedagogisesta dokumentoinnista, yhteistyöstä ja vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatuksessa.

Tavoitteeni on löytää tutkittua tietoa, jonka avulla kartoitan käytännön keinoja, joilla yhteistyötä voisi syventää. Voisi jopa puhua dekonstruktioista, jolloin tavoitteeni on purkaa vanhoja ajatusmalleja (Rautio, 2019). Pohdin mahdollisuutta madaltaa henkilökunnan ja vanhempien välistä raja-aitaa kohti yhteistä ymmärrystä lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemisesta. Tutkimuksen avulla selvitän millaiset varhaiskasvatuksen toimet lisäävät vanhempien luottamusta ja halukkuutta yhteistyöhön sekä millaisia vaikutuksia positiivisen vuorovaikutuksen käytöllä on yleisesti todettu, eli aiheideni kausaalisuhteita (Alasuutari, 2011).

2.3 Teoreettinen viitekehys ja tutkimusaineisto

Tutkielmani taustalta löytyy Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Se avaa mielestäni kuvaa-
vasti lapsen eri ympäristöjen yhteistyön toteutumisen merkitystä lapsen kehitykselle ja hyvinvoinnille. Bronfenbrenner loi 1970-luvulla ekologisen systeemiteorian, jonka mukaan lapsen kehitys on aina lapsen ja hänen ympäristönsä vuorovaikutussuhteen tulos (Bronfenbrenner, 1979, s.9). Tässä ekologisessa mallissa lapsen elinpiiri on jaettu neljään alueeseen, joista välittömästi vaikuttavimmat ovat mikrosysteemejä kuten koti ja päiväkotiki (Bronfenbrenner, 1979, s. 7). Lapsen kehityksessä tapahtuu muutoksia aina, kun hän siirtyy näiden systeemien välillä tai hänen roolinsa niissä muuttuu (Bronfenbrenner, 1979, s. 7-10, 22 & 25-26). Tällaisia tilanteita Bronfenbrenner (1979, s. 26-27) kutsuu ekologisiksi siirtymiksi, joita lapsen elämässä ovat esimerkiksi pikkusisaruksen syntymä tai päiväkodin aloitus. Kaksi mikrosysteemiä voivat luoda yhtenäisen kokonaisuuden silloin, kun ne saavat riittävästi tietoa toisistaan (Karila,

2006, s. 102). Korhosen (2006, s. 67-68) mukaan lapsi kokee kodin ja päiväkodin ympäristöt hyvin erilaisiksi tunnelmaltaan, merkityksiltään ja mahdollisuuksiltaan. Jos päiväkodin henkilöstö ja lapsen vanhemmat osaavat huomioida nämä erot ja katsoa asioita lapsen perspektiivistä, voi se helpottaa myös yhteistyötä, kun ymmärretään paremmin lapsen mikrosysteemin eri ympäristöjä (Korhonen, 2006, s. 67-68; Lämsä, 2017).

Tutkielmani näkökulmana on positiivinen psykologia, johon perustuu lasten kanssa käytettävä positiivinen pedagogiikka ja jonka teoriaa voidaan käyttää lähtökohtana myös päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välisessä positiivisessa vuorovaikutuksessa. Tästä teoreettisesta viitekehyksestä tarkastelen kaikkea keräämääni aineistoa. Olen tutkinut positiivisen psykologian ja positiivisen pedagogiikan teoksia ja niiden lisäksi pedagogisesta dokumentoinnista sekä yhteistyöstä ja osallisuudesta kertovia teoksia tai artikkeleita niin suomeksi kuin englanniksikin. Pyrin saamaan kokonaiskuvan siitä, mitä näistä aiheista jo tiedetään, ja onko näiden yhteyksiä tutkittu (Eskola & Suoranta, 1998). Keskeisiä käsitteitä tutkielmassani ovat yhteistyö, vuorovaikutus, positiivinen pedagogiikka, ja osallisuus.

Lähikäsitteitä ovat esimerkiksi varhaiskasvatus, kasvatuskumppanuus, pedagoginen dokumentointi, positiivinen psykologia ja vahvuuspedagogiikka. Hakusanoina olen käyttänyt myös käsitteiden englanninkielisiä vastineita. Aiempina vuosina "kasvatuskumppanuus" oli virallisissa asiakirjoissa yhteistyöstä kertova termi ja viime vuosien tutkimustiedossa sana elää edelleen vahvasti, joten käytin sitä hakiessani tietoa. Tutkielmassani käytän nykyisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden käsitteistöä, eli puhun kasvatuskumppanuuden sijaan yhteistyöstä.

2. 4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimukseni uskottavuuden lisäämiseksi tuon esille miten tutkimusprosessini on edennyt. Alkaen omista alkuoletuksistani sen suhteen, millaista teoriatietoa tulen löytämään (Kiviniemi, 2018). Käytin tieteellisesti hyväksytyjä, vertaisarvioituja lähteitä sekä ammatti- ja opetuskirjallisuutta ja merkitsin huolellisesti viitteet. Lähteiden luotettavuutta arvioin sen perusteella, miten niissä kuvaillaan esitetyn tiedon hankintaprosessia ja kuinka tiedon paikansäilyvyyttä perustellaan (Aaltola, 2018). Olen pyrkinyt löytämään tutkimuksia, joilla

saan selville sekä mahdollisia ongelmakohtia että toimivia käytänteitä, jotka voisivat tukea omaan tulevaan tutkimustani. Toki täytyy muistaa, että ihmiset ja toimintaympäristö ovat aina erilaiset ja se tulee huomioida tulevaisuudessa samasta aiheesta tutkimusta tehdessä. Ymmärrän, että kokemukseni sekä ammattilaisena että vanhempana vaikuttavat ajattelutapaani. Erotan selkeästi omat mielipiteeni ja kokemukseni tutkitusta tiedosta. Pohdin reflektoiden miten oma esiymmärrykseni vaikuttaa tulkintoihini tai oletuksiini (Laine, 2018).

3 Keskeiset käsitteet

3.1 Positiivinen pedagogiikka

Positiivinen pedagogiikka, jota voidaan kutsua myös vahvuuspedagogiikaksi, on syntynyt positiivisen psykologian pohjalta (Trogen, 2020, s. 26). Positiivinen psykologia on suhteellisen uusi, 1990-luvun lopulla syntynyt tieteenhaara, jonka myötä myös positiivista kasvatusta, opetusta ja vanhemmuutta tarkastelevia tutkimuksia on syntynyt satoja vuosikymmenten saatossa (Trogen, 2020, s.25-26). Suomessa positiivista psykologiaa ja erityisesti positiivista pedagogiikkaa ovat tutkineet ja tuoneet esille viime vuosina muun muassa Kaisa Vuorinen, Eliisa Leskisenoja, Erja Sandberg, Lotta Uusitalo-Malmivaara ja Tiia Trogen.

Trogen (2020, s. 25) kutsuu Martin Seligmania positiivisen psykologian isäksi. Martin Seligmanin (2002) mukaan positiivista psykologiaa tarvitaan perinteisen, ongelmiin ja sairauksiin keskittyvän psykologian rinnalle, jotta ihmiset voisivat mahdollisimman hyvin, eikä vain vähemmän huonosti. Myönteisten tunteiden ja omien vahvuuksien avulla voidaan paitsi auttaa ongelmissa, myös lisätä onnellisuutta ja hyvinvointia pysyvästi (Seligman, 2002). Mutta vaikka ihmisellä ei olisikaan juuri sillä hetkellä haasteita elämässään, kokonaisvaltaista hyvinvointia voi silti kasvattaa (Ojanen, 2007, s. 10; Uusitalo-Malmivaara, 2015, s.19). Omien vahvuuksien tunnistaminen ja myönteisten tunteiden tietoinen harjoittelu toimivat myös ennaltaehkäisevästi. Jos ihminen vaikeuksia kohdatessaan pystyy käyttämään positiivisia voimavarojaan, esimerkiksi suhtautumaan tulevaisuuteen toiveikkaasti ja uteliaasti, hänellä on hallussa hyvät ihmissuhdetaidot tai hän tuntee olevansa rohkea, on epätodennäköisempää, että hänen mielensä sairastuu vaikkapa masennukseen (Seligman, 2002). Positiivisen psykologian käyttö yhteistyössä perheiden kanssa opettaa näitä taitoja kaikille osapuolille.

Trogenin (2020, s. 23) mukaan positiivisen pedagogiikan tavoitteena on emotionaalinen, sosiaalinen ja psykologinen hyvinvointi, jolloin ihminen on tyytyväinen ja sinut itsensä kanssa eikä pelkää kohdata vastoinkäymisiä ja hyväksyy erilaisuuden. Hänellä on myönteisiä ja tärkeitä ihmissuhteita, hän tuntee itsensä arvokkaaksi, osaa hyödyntää vahvuuksiaan ja pyrkii rohkeasti kohti unelmiaan (Trogen, 2020, s. 23). Positiivisessa pedagogiikassa keskeistä on lapsen oma toimijuus ja molemminpuolinen kunnioitus, jolloin aikuisen tehtävänä on omalla esimerkillään opettaa lapsille keskustelua, empatiaa ja ajattelua pelkän tottelemisen sijaan

sekä omien vahvuuksien ja myönteisten tunteiden käyttöä elämässä (Troger, 2020, s. 11 & 26). Tämä ei tarkoita vapaata tai rajatonta kasvatusta, vaan sitä, että lapsia opetetaan ottamaan vastuuta tekemisistään ja luottamaan siihen, että he voivat itse olla aktiivisia ongelmien ratkaisussa ja tekemiensä vahinkojen korjaamisessa (Troger, 2020, s.18). Näen tämän olennaisena osana myös henkilökunnan ja vanhempien välisessä yhteistyössä siinä, miten näytämme lapsille esimerkkiä kuuntelun ja keskustelun taidoissa sekä mahdollisten haasteiden selvittämissä yhdessä toisia kunnioittaen.

Leskisenojan (2019, s.19) mukaan positiivinen pedagogiikka tarkoittaa hyvien ja hyvää mieltä tuovien asioiden huomaamista ympäriltä, sekä niihin huomion kiinnittämistä sekä esiintuomista tietoisesti ja jatkuvasti. Hän jatkaa, että myönteisten tunteiden, kuten ilo, kiitollisuus, innostus, myötätunto ja rakkaus, vahvistaminen vaikuttaa monella tavalla. Ne parantavat kognitiivisia toimintoja, pienentävät negatiivisten tunteiden haittavaikutuksia, lisäävät sinnikkyyttä ja toipumiskykyä, parantavat ihmissuhteita, edistävät fyysistä hyvinvointia, työn tehokkuutta ja elämässä menestymistä yleisesti (Leskisenoja, 2019, 19-22). Positiiviseen pedagogiikkaan kuuluu olennaisesti vahvuuksien tunnistaminen ja niiden hyödyntäminen. Positiivinen pedagogiikka ei tarkoita, että haasteet ja negatiiviset tunteet lakaistaisiin maton alle, eikä niistä puhuta, vaan päinvastoin niitä tarkastellaan olennaisena elämän osana ja mahdollisuuksina löytää ja käyttää omia vahvuuksia sekä oppia elämässä tarvittavia selviytymistaitoja (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen, 2014, s.228-229; Troger, 2020, s. 175 & 177-178; Leskisenoja, 2019, s. 22-23). Käytännössä haasteista pyritään lastenkin kanssa aina yhdessä keskustellen löytämään jokin hyvä asia, vaikkapa se, mitä sen läpikäymisen opetti tai miten se vahvisti.

3.2 Positiivinen vuorovaikutus

Positiivinen vuorovaikutus saattaa vaikuttaa itsestään selvältä toimintatavalta päiväkodissa. Vaikka yhteistyö päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välillä on vastavuoroista, vastuu vuorovaikutuksen laadusta on meillä ammattilaisilla (Karila, 2006, s. 96; Lämsä, 2017). Meidän tehtävämme on pitää yllä myönteistä ilmapiiriä ja rakentavaa vuorovaikutusta monen-

laisten erilaisten vanhempien kanssa, sanoo Karila (2006, s. 96). Jos negatiivinen vuorovaikutus on psykologisen stressin ja sairastumisen riskitekijä (Ojanen, 2007, s. 209), voidaan positiivisen vuorovaikutuksen ajatella olevan sen vastakohta eli toimivan suojaavana tekijänä.

Aiemmin maalaisjärjellä ajateltu totuus on nykyään myös tieteellisesti todistettu; positiiviset tunnetilat vaikuttavat laajalti ihmisten ja yhteisöjen hyvinvointiin, onnistumiseen ja oppimiseen (Uusitalo- Malmivaara, 2014, s.21). Yhteisöllisyyttä rakentavat ihmisten väliset positiiviset kokemukset (Sajaniemi & Mäkelä, 2014, s. 149). Positiivisen psykologian käyttö lisää hyvinvointia kaikilla osapuolilla, oli kyse sitten opettajasta ja oppilaista, aviopuolisoista tai terapeutista ja potilaasta (Seligman, 2011). Tätä ajatusta tukee myös Leskisenojan (2019, s.8) tutkimuksiin osallistuneiden varhaiskasvatuksen henkilöstön jäsenten kokemukset, jotka kaikki kertoivat siitä, että positiivisen pedagogiikan käyttö oli lisännyt heidän omaa työhyvinvointiaan ja työn palkitsevuutta. Miksi siis emme ottaisi positiivisen psykologian tarjoamia keinoja käyttöön myös yhteistyön rakentamiseen päiväkodissa?

Kuten Leskisenoja (2019, s. 53) kirjoittaa, kaikenlaisen yhteistyön onnistuminen on todennäköisempää, kun pohjalle on luotu myönteinen ja kunnioittava ilmapiiri kaikkien osapuolten välille. Jos henkilökunnan asenne lapseen on aidosti innostunut ja myönteinen heidän keskustellessaan vanhempien kanssa, se välittyy myös vanhempaan ja myönteinen lataus värittää yhteistyötä (Sajaniemi & Mäkelä, 2014, s.149; Alasuutari, 2006, s. 85).

3.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksen kontekstissa

Varhaiskasvatuslaki (540/2018) määrittelee varhaiskasvatuksen pedagogiseksi, suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi toiminnaksi, jolla edistetään lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimessa varhaiskasvatuksessa, kuten kerhotoiminnassa (Varhaiskasvatuslaki 540/ 2018). Tässä tutkielmassa käsittelemäni aiheitani päiväkodin toiminnan kautta. Päiväkodin henkilökunnalla tarkoitan kasvatustavustavallista henkilökuntaa, eli opettajia ja hoitajia, sekä mahdollisia avustajia.

Varhaiskasvatuksen yhtenä perustavoitteena on yhteistyö lapsen vanhempien kanssa lapsen parhaaksi, sekä vanhempien tukeminen kasvatustyössä (Varhaiskasvatuslaki 540/2018). Tavoitteena on löytää yhdessä sovitut keinot, joilla lapsen hyvinvointia, kehitystä ja oppimista

tuetaan (Ranta, 2020, s. 20). Päiväkodin ja kodin yhteistyö perustuu sekä vanhemmille jaettavaan tietoon että vanhempien vaikutusmahdollisuuksiin siinä, miten varhaiskasvatusta päiväkodissa heidän lapsensa kohdalla toteutetaan (Tiilikka, 2005, s.58). Varhaiskasvatusta päiväkodissa ohjaavat valtakunnalliset opetushallituksen laatimat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Niiden mukaan (OPH, 2018) varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin kuuluu yhteistyö lasten vanhempien kanssa ja toimintatapojen tietoinen kehittäminen niin, että ne mahdollistavat lasten ja vanhempien aloitteiden, näkemysten ja mielipiteiden huomioon ottamisen ja arvostamisen.

Kaskela ja Kekkonen (2006, s. 17) korostavat, että yhteistyön keskiössä on aina lapsi, oman elämänsä kokijana ja toimijana niin kotona kuin päiväkodissakin. Häntä ympäröivien aikuisten yhteinen tehtävä on huolehtia, että lapsi tulee nähdyksi, kuulluksi, ymmärretyksi ja että häntä tuetaan sopivilla tavoilla (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 17). Yhteistyön lähtökohtana on avoimuus ja rehellisyys, jotka luovat luottamusta osapuolten välille. Kun molemmat kunnioittavat ja luottavat toisiinsa, vanhemmat tietävät, että heidän lastansa hoidetaan päivän aikana asiantuntevasti ja lapsen tarpeet huomioiden (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 21). Samoin henkilökunta tietää, että vanhemmat arvostavat heidän työtään ja luottavat heihin opettajina ja hoitajina (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 21). Ja koska kaikki kehitys on yhteydessä persoonan ja ympäristön lisäksi myös ympäristöjen keskinäiseen vuorovaikutukseen, sanoo Bronfenbrenner (1979, s. 3), että lapsen oppimiseen vaikuttaa yhtä lailla kodin ja päiväkodin suhteen laatu, kuin opetuksen tavat.

Päiväkoti ihmisineen on perheen lisäksi olennainen osa lapsen arkea, ja siksi on tärkeää, että henkilökunta osaa osoittaa arvostusta ja tukea lapsen ja vanhempien välisille suhteille (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 5). Karila (2006, s. 91) viittaa muun muassa Shanceriin (2002) ja Bronfenbrenneriin (1979) korostaessaan hyvän vuorovaikutuksen tärkeyttä vanhempien ja henkilökunnan välillä nimenomaan lapsen hyvinvoinnin kannalta. Yhteistyön yksi tarkoitus on myös tutustuttaa lapsia ja perheitä toisiinsa paremmin, jolloin toimitaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (OPH, 2018) arvojen mukaisesti edistämällä yhdenvertaisuutta ja luoden moninaisuutta kunnioittavan ilmapiiriin. Henkilökunta voi lisäksi tukea vanhempien keskinäistä vuorovaikutusta ja yhdessä toimimista vahvistaakseen yhteisöllisyyttä ja saadaakseen tukea omalle työlleen (OPH, 2018). Yhteistyön tavoitteena on myös taata lapselle eheä

kasvunpolku läpi varhaiskasvatuksen aina kouluun saakka (Karikoski & Tiilikka, 2017). Toimiva yhteistyö eli se, että lapsi näkee ja tuntee häntä hoitavien aikuisten kommunikoivan luontevasti, toisiaan kunnioittaen ja positiivisesti keskenään, luo lapselle turvallisuutta ja arvostuksen tunnetta (Porter, 2008).

Vanhempien tukeminen vähentää lasten haastavaa käytöstä (Karjalainen, Santalahti & Sihvo, 2016). Vanhemmuutta tukevilla toimilla on tutkitusti kauaskantoisia, myös yhteiskunnalle taloudellisesti hyödyllisiä vaikutuksia (McDaid, Park, & Wahlbeck, 2018). Positiivisen vuorovaikutuksen keinoin ja toimivalla yhteistyöllä henkilökunnan ja vanhempien välillä voidaan taata paremmin päiväkodeissamme olevien lasten hyvinvointi ja ennalta ehkäistä ongelmia (Lämsä, 2017). Ennalta ehkäisyllä tarkoitan yksinkertaisesti sitä, että päiväkotikiitos olisi vanhemmille luotettava ja helposti lähestyttävä kontakti, josta saada tukea ja apua arjessa.

3.4 Osallisuus

Osallisuus käsitteenä tarkoittaa henkilökohtaista vaikuttamista, vastuunottoa, mukanaoloa ja kuulumista yhteisöön ja sen toimintaan, johon henkilö on sitoutunut omasta halustaan (Kaskela & Kekkonen, 2006, s.27). Osallisuuden voidaan ajatella pitävän sisällään Martelan (2014) onnellisuustutkimuksissaan mainitsevat vapaaehtoisuuden, kyvykkyyden ja yhteenkuuluvuuden. Nämä kolme asiaa tukevat lapsen tasapainoista kasvua, mutta ovat tärkeitä myös aikuiselle elämän monilla eri osa-alueilla (Martela, 2014, s. 48-49). Yhteisöllisen toiminnan kautta lapset ja vanhemmat voivat päättää millä tavalla osallistuvat kykyjensä ja mielenkiintonsa mukaan, saaden näin tunteen osaamisesta, onnistumisesta ja yhteenkuuluvuudesta. Hyvin suunniteltu osallistava toiminta jatkuu kodeissa keskusteluin ja toiminnassa ja tukee näin perhepiirin sisällä tapahtuvan positiivisen vuorovaikutuksen lisääntymistä.

4 Positiivisen vuorovaikutuksen ja positiivisen pedagogiikan merkitys päiväkodin henkilöstön ja vanhempien välisessä yhteistyössä

Rannan (2020, s. 103) tutkimuksen mukaan henkilökunta koki, että hyvin toimiva yhteistyö tuki lapsen hyvinvointia, oppimista ja kasvua kokonaisvaltaisesti. Tärkeää on se, että molemmat osapuolet tuovat toisen tietoon lapsen tärkeät asiat ja tapahtumat, jolloin ne osataan ottaa huomioon sekä kotona että päiväkodissa (Ranta, 2020, 103.) Lisäksi tutkimus kertoi, että henkilökunnan kertoessa enemmän positiivisia asioita ja yksilöllisiä huomioita lapsen päivästä, vanhemmat arvostivat päiväkotia enemmän lasta kehittävänä paikkana ja yhteistyö toimi paremmin (s.105). Olipa asia millainen tahansa, lapsesta tulee puhua arvostavasti ja pystyä perustelemaan sekä avaamaan henkilökunnan pedagogista toimintaa (Ranta, 2020, s. 103-104). Myös vanhempia kohtaan osoitettu arvostus kantoi hedelmää toimivampana yhteistyönä (Ranta, 2020, s. 104).

4.1 Päiväkodin aloitus

Lapsen ekologista siirtymää eli kodin ja päiväkodin välistä yhteyttä sekä yhteistyön perustaa rakennetaan heti uuden perheen aloittaessa päiväkodissa tai jopa ennen sitä. Ennen päiväkodin alkua koteihin voidaan lähettää esittely ryhmästä, sen henkilökunnasta sekä yhteistyö- ja toimintatavoista (Webster-Stratton, 2011, s. 8). Pidän tärkeänä, että vanhemmille on selvää heti alussa, että he voivat milloin tahansa sopia keskusteluajan, soittaa tai laittaa viestin, jos heitä askarruttaa jokin päiväkotiin tai lapseen liittyvä asia. Vanhempia voisi myös kannustaa ylittämään päiväkodin eteisen rajan ja tulla halutessaan kurkistamaan miltä toiminta arjessa näyttää (Kyrönlampi & Karikoski, 2017.)

Yhteistyösuhteen syntyminen ja syveneminen vaatii työntekijöiltä sen aktiivista ja tietoista rakentamista (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 5; OPH, 2018). Tämä rakentaminen alkaa jo ensimmäisillä kerroilla, kun perheet tutustuvat päiväkotiin. Silloin on tärkeää, että vanhempien ajatuksia ja toiveita kuunnellaan ja varhaiskasvatuksen käytännöistä vaikkapa lapsen päivälevo suhteen sovitaan yhdessä keskustellen (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 13). Kaskelan ja Kekkosen (2006, s. 13-15) mielestä päivälepo on hyvä esimerkki siksi, että se on alue, joka voi vaikuttaa lapsen päivän sujumiseen sekä päiväkodissa, että kotona ja samalla lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen. Kodista päiväkotiin ja toisin päin kulkevat unikaverit ja

pienet valokuva-albumit auttavat pitämään mielessä tärkeät ihmiset ja asiat (Leskisenoja, 2019, 133).

Leskisenoja (2019) kehottaa panostamaan alkuihin; päiväkodin aloitukseen ja myös jokaiseen aamuun. Lapsen tunnesuhde vanhempaan on aina ensisijainen ja päiväkodin henkilökunnan tehtävä on vahvistaa tätä suhdetta kaikkien lasten kohdalla, mutta erityisesti silloin, kun lapsi aloittaa päiväkodissa (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 23). Lapsen täytyy saada tuntea ikävää ja jakaa tunne turvallisen ja läsnä olevan aikuisen kanssa (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 23). Käytännössä tämä tarkoittaa lapsen ja vanhemman huomiointia aamulla, ikävöivän lapsen syliin ottamista, tunteiden sanoittamista ja vaikkapa yhdessä vanhempien kuvien katsomista. Ikävää ja paha mieltä ei siis yritetä ohittaa, vaan käydään yhdessä läpi (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 43). Kokemukseni mukaan myös vanhempien mahdollinen ikävä on hyvä huomioida ja laittaa vaikkapa kuvaviesti lapsesta, kun tämä on päässyt leikin alkuun. Lapsen aloitus päiväkodissa on otollinen hetki osoittaa vanhemmille, että heidän perhettään arvostetaan ja heidän kanssaan halutaan tehdä mahdollisimman avointa yhteistyötä (Leskisenoja, 2019, 133). Se on myös aika, jolloin lasta päiväkodissa hoitavien aikuisten sensitiivisyys luo tukevan pohjan tulevalle päiväkotiajalle (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 42).

Jos mahdollista, ensimmäinen aloituskeskustelu olisi Leskisenojan (2019) mukaan hyvä käydä lapsen kotona, jolloin lapsi pääsee tutustumaan uuteen aikuiseen turvallisesti ja saa esitellä hänelle oman elämänsä tärkeitä asioita. Itse sain olla joitakin vuosia sitten töissä päiväkodissa, jossa vanhempien niin halutessa aloituskeskustelu käytiin lapsen kotona. Nämä käynnit olivat lapselle todella tärkeitä ja niitä muisteltiin vielä vuodenkin päästä. Koin, että kotikäynnit lisäsivät myös aikuisten välistä luottamusta. Myös Kaskela ja Kekkonen (2006, s. 41) suosittelivat aloituskeskustelun tapahtuvan jo ennen päiväkodin aloitusta lapsen kotona, joka on perheelle luontevin paikka olla. Tutussa ympäristössä niin vanhempien kuin lapsenkin on helpompi kertoa perheestään sekä odotuksistaan, peloistaan ja toiveistaan päiväkodin aloituksen suhteen (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 41). Aloituskeskustelussa sovitaan myös, miten perhe alkaa tutustua päiväkotiin, milloin ja kuinka pitkään tutustumisjakso jatkuu (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 43).

Yksi hyvä esimerkki pientenkin kanssa päiväkodin aloitusta tukevasta pedagogisesta dokumentoinnista löytyy *Tää on meidän maailma!* (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen, 2017) kirjasta. Viuhka-projektissa perheille jaettiin kesäksi kotiin keltaisia lehdyköitä, joihin he kirjoittivat, piirsivät ja liimasivat kuvia lapselle tärkeistä asioista tai esimerkiksi pienen lapsen kohdalla kuvia asioista, joita lapsi jo yritti sanoa. Päiväkodin alkaessa lehdykät laminoitiin ja solmittiin viuhkaksi. Henkilökunta täydensi viuhkaa viikoittain päiväkodissa ja vanhemmatkin toivat syksyn mittaan uusia lehdyköitä. Viuhkoista oli apua lapseen tutustumisessa, eroahdistukseen, päiväkotiin sopeutumiseen, suomen kielen oppimiseen, lapsen maailmojen yhdistämiseen ja esimerkiksi arjen lapsen sosiaalisten suhteiden rakentamiseen, kun viuhkoihin liitettiin kuvia lapsesta leikkimässä muiden kanssa (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen, 2017, s. 22-26).

Seligman (2002) muistuttaa, että myös positiivisiin loppuihin tulee kiinnittää huomiota. Tässä yhteydessä tulkitsem sen niin, että kun tapaaminen, tutustuminen, keskustelu tai päiväkotipäivä päättyy myönteiseen tunteeseen, kaikki palaavat mielellään uudelleen vastaavaan tilanteeseen.

4.2 Yhteiset keskustelut

Päiväkodin henkilökunta ja lapsen vanhemmat kohtaavat useimpina arkipäivinä kahdesti, lapsen tuonti- ja hakutilanteessa. Nämä hetket ovat yleensä melko nopeita, mutta sitäkin tärkeämpiä yhteistyön rakentamisessa (Korhonen, 2006, s. 69; Karila, 2006, s.101, Ranta, 2020, s. 104). Niissä kasvatetaan tuntemusta lapsesta juttelemalla positiivisesti arkisista pikutapahtumista ja rohkaisemalla myös vanhempia ja lasta itseään kertomaan ajatuksistaan ja kokemuksistaan (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 44). Päivittäisissä kohtaamisissa luotu turvallinen ja luonteva keskusteluyhteys kantaa silloinkin, kun pitää ottaa esille jokin lasta koskeva huoli (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 45; Lämsä, 2017).

Lapsella on päivän mittaan paljon kokemuksia, tapahtumia ja tunteita, joiden välittämiseen varsinkin pienemmät tarvitsevat aikuisten keskinäistä kommunikointia (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 24). Kun sekä vanhemmat, että henkilökunta jakavat omaa tietoaan lapsen päivästä, molemmille syntyy syvempi ja monipuolisempi ymmärrys lapsesta hänen erilaisissa toimin-

taympäristöissään (Kaskela & Kekkonen, 2006, s.25). Lasten kasvaessa isommiksi päivittäisten kuulumisten vaihto näyttäisi vähenevän tai keskittyvän ongelmatilanteisiin (Karila, 2006, 103). Positiivinen pedagogiikka tuo luontevia puheenaiheita tuonti- ja hakutilanteisiin vaikkapa lapsessa huomattujen luontevahvuuksien muodossa. Henkilökunta voi vahvistaa lapsen ja vanhemman välistä positiivista suhdetta kertomalla vanhemmille lapsen kuullen konkreettisia esimerkkejä miten ja millaisia vahvuuksia lapsessa on huomattu.

Päivittäisten kuulumisten vaihtojen lisäksi päiväkodissa käydään vanhempien kanssa pidempiä keskusteluja, joihin sovitaan yhdessä rauhallinen aika. Usein myös lapsi on keskusteluissa mukana ainakin osan aikaa. Aloituskeskustelun jälkeen, kun henkilökuntakin on ehtinyt tutustua lapseen paremmin, täydennetään yhdessä lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa, jossa pohditaan lapsen kehitystä, oppimista, hyvinvointia ja mahdollisia tuen tarpeita sekä asetetaan tavoitteita pedagogiselle toiminnalle niihin suhteutettuna (Varhaiskasvatuslaki, 540/2018). Kyseessä on nimenomaan suunnitelma, eli katsotaan mihin ollaan menossa ja kuinka sinne päästään (Alasuutari, 2010, s.57).

Keskusteluissa olennaista on saada vanhempien ja lapsen ääni kuuluviin. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (OPH, 2018) velvoittaa henkilökunnan etsimään keinoja, joilla lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa saadaan esiin lapsen omat ajatukset ja toiveet. Hyviä keskustelun herättäjiä ovat erilaiset kuvia hyödyntävät tavat käydä läpi päiväkodin eri toimintoja. Niiden avulla lapsen on helpompi ilmaista mistä hän pitää päiväkodissa ja mikä on tylsää tai epämiellyttävää.

Vanhempien kanssa käytävään keskusteluun henkilökunta voi valmistautua tietoisesti havainnoimalla ja kirjaamalla ylös lapsen vahvuuksia, ilon aiheita ja ihania puolia. Leskisenojan (2019, s. 52) mukaan keskustelu on helpompi aloittaa, kun on paljon hyvää sanottavaa lapsesta. Keskustelun loppuun kannattaa myös säästää jotain kaunista sanottavaa lapsesta niin, että vanhemmalle jää hyvä mieli ja tunne, että voi olla ylpeä lapsestaan, vaikka välillä olisi käsitelty huolia ja tuen tarpeitakin (Leskisenoja, 2019, s. 129).

Lain mukaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tulee arvioida ja tarkentaa vähintään kerran vuodessa, tarvittaessa useammin (Varhaiskasvatuslaki, 540/2018). Tällainen tarve syntyy

esimerkiksi, jos lapsella ilmenee haasteita päiväkodissa tai kotona. Yhteistyö näissä tilanteissa voi olla takkuista, varsinkin jos henkilökunnan ja vanhempien näkemykset poikkeavat paljon toisistaan. Erityisesti silloin on tärkeää säilyttää positiivinen ilmapiiri (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 18). Henkilökunta voi etukäteen pohtia, kuinka se onnistuu ja miten varmistetaan vanhempien osallisuuden toteutuminen. Tähän hyvänä apuna Webster-Strattonin (2011, s. 16) mukaan on opetella aktiivisen kuuntelun taito. Sen olennaisia elementtejä ovat rauhallinen tilanne, katsekontaktin säilyttäminen ja yhteinen tila ilman fyysisiä esteitä välissä. Kuuntelija antaa toisen puhua loppuun, tekee tarkentavia, avoimia kysymyksiä, kuuntelee myös tunnetta sanojen takana, osoittaa yhteenvedolla kuulleensa ja ymmärtäneensä sekä rohkaisee puhujaa jatkamaan hyväksyen hänen näkökulmansa asiasta (Webster-Stratton, 2011, s. 16).

Henkilökunta voi muistuttaa ja rohkaista vanhempaa siinä, että koskaan ei ole liian myöhäistä vahvistaa yhteyttä lapseen (Trogen, 2020, s. 28). Henkilökunnan tulee käyttää keskustelussa arkista kieltä ja välttää ammattislangia (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 20). Ammatillisuutta on pysyä rauhallisena ja kohteliaana, vaikka vastapuoli olisi suuttunut tai epäasiallinen (Webster-Stratton, 2011, s. 18), oli sitten keskustelukumppanina lapsi tai aikuinen. Webster-Strattonin (2011, 18-19) mukaan toisen nolaaminen tai kritisointi saa aikaan vain vastareaktion, joten viisaampaa on yrittää löytää myönteistä sanottavaa ja ratkaisuja ongelmiin syyttelyn sijaan.

Ihmisen käsitys itsestään vaikuttaa hänen toimintaansa, esimerkiksi avuliaisuuden on todettu lisääntyvän, jos tutkittavia on tehtävän alussa kuvailtu avuliaiksi (Ojanen, 2007, s. 215). Käytän tätä samaa periaatetta usein kannustaessani lapsiryhmää etukäteen esimerkiksi kertoen, että tiedän heidän osaavan kävellä rauhallisesti jonossa. Miksipä ei siis vanhempia voisi kannustaa hankalassa keskustelussa aloittamalla vaikkapa näin: "Tiedän, että olette hyvin rakastavia vanhempia ja haluatte lapsenne parasta. Olen varma, että löydämme yhdessä ratkaisun tähän tilanteeseen." Tärkeää on asettua samalle puolelle ja keskittyä siihen, mitä voimme tehdä: -Miten me yhdessä voisimme ratkaista tämän ongelman, mitä minä voin tehdä ja mitä sinä voit tehdä? (Webster-Stratton, 2011, s. 20).

4.3 Vanhempien osallisuus päiväkodin toimintaympäristössä

Osallisuus on mielestäni yhteistyössä tärkeä käsite siitä syystä, että se kertoo asenteesta, jolla yhteistyötä teemme. Vanhemmilla on yleensä aito halu olla osallisena lapsensa päiväkodin toimintaan tai sen suunnitteluun (Karhuniemi, 2017) ja tämän osallisuuden tulisi myös näkyä todellisena vaikutuksena päiväkodin toiminnassa jollain tavalla (Tiilikka, 2005, s.44). Konkreettisen toiminnan lisäksi vanhempien osallisuus tarkoittaa myös niitä kokemuksia, jolloin vanhemmat tuntevat saaneensa riittävästi tietoa ja olevansa osa lapsensa varhaiskasvatusympäristöä sekä voivansa vaikuttaa siihen (Kaskela & Kekkonen, 2006, s.26-27). Osallisuus lisää vanhempien arvostusta ja sitoutuneisuutta päiväkodin toimintaan, periaatteisiin ja tavoitteisiin (Karhuniemi, 2017a). Voimme olettaa päiväkotimaailmaan soveltuvan Leskisenojan (2016, s. 182) tulokset koulussa tehdystä tutkimuksesta, jossa vanhempien osallistuminen ja kiinnostus lapsen koulunkäyntiin lisäsi lapsen omaa osallistumisen motivaatiota ja kouluiltoa.

Ammattitaitoinen henkilökunta ja johtaja ymmärtävät, että myös vanhemmat ovat yksi päiväkodin voimavaroista (Lämsä, 2017). He voivat tukea positiiviseen pedagogiikkaan kuuluvia myönteisiä ihmissuhteita antamalla henkilökunnalle tietoa lapsen kaverisuhteista ja auttamalla lasta huomaamaan yhtäläisyyksiä toisten lasten kanssa kertomalla lapsen perheestä ja kodista vaikkapa valokuvien avulla (Ranta, 2020, s. 92-93). Ja vahvistaa lapsen kaverisuhteita esimerkiksi toteuttamalla kaverikyläilyjä päiväkotiajan ulkopuolella. Lasten ystävyysuhteet voivat tuoda uusia kontakteja myös vanhemmille (Ranta, 2020, s. 106). Henkilökunta voi vahvistaa ja selkeyttää vanhempien osallistumisen merkitystä tarjoamalla tutkittua tietoa esimerkiksi siitä, miten vanhemmat voivat omalta osaltaan tukea lapsen viihtymistä päiväkodissa. Leskisenojan (2016, s.183) mukaan lapsenkin aamulähtöä hankaloittaa, jos vanhempi on äreä tai aamulla tulee riitaa.

Lasten vanhempien ääni saattaa jäädä kuulumattomiin, jos henkilökunta keskittyy neuvomiseen, tiedottamiseen ja oman asiantuntijuuden korostamiseen sen sijaan, että kasvatukseen liittyvät asiat ja kysymykset tuotaisiin avoimesti yhteisesti pohdittaviksi (Alasuutari, 2006, s.90; Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 26). Rannan (2020, s. 41) tutkimuksen mukaan osa vanhemmista on itse aktiivisia, jolloin osallisuutta on helppo toteuttaa, toiset vanhemmat taas heräävät osallisuuden mahdollisuuksiin vasta pienellä houkutella tai eivät lainkaan. Jotta

vanhempien osallisuudella olisi todellinen mahdollisuus toteutua, täytyy henkilökunnan tarkastella ja kehittää yhteistyöhön liittyviä toimintatapojaan (Karila, 2006, s. 104 & 107). Osallisuuden mahdollisuuksia voi lisätä esimerkiksi vanhempaintoimikunnan perustamisella (Karhuniemi, 2017a).

Kaikkien osapuolten osallisuus mahdollistaa sen, että henkilökunta tuo oman koulutuksensa ja kokemuksensa mukaisen tietotaidon toimivaan vuoropuheluun vanhempien oman lapsensa asiantuntemuksen ja lapsen oman toimijuuden kanssa (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 19 & 24). Päiväkodin henkilöstöllä on asiantuntijuutta lapsen kokonaisvaltaisesta kehityksestä, mutta vanhemmat tuntevat lapsensa historian ja arjen (Alasuutari, 2010, s. 124-125). Heille pitäisi luoda kanavia kertoa ajatuksiaan lapsestaan, vanhemmuudesta, kasvatuksesta, odotuksista ja tunteistaan (Kaskela & Kekkonen, 2006, s. 16). Lasten ja perheiden osallistumista toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin voi tukea esimerkiksi pedagogisen dokumentoinnin avulla (OPH, 2018.)

4.3.1 Vanhempainillat, muut tapahtumat ja kotitehtävät

Vanhempainillat ovat niitä harvoja tilaisuuksia, joissa suurin osa ryhmän lasten vanhemmista ovat yhtä aikaa paikalla. Tiilikan (2005, s. 61) mukaan jonkinlainen käytännön osallistuminen päiväkodin toimintaan luo ymmärrystä ja yhteenkuuluvuutta vanhemmille päiväkotimaailmaan. Karhuniemi (2017b) esittääkin ehdotuksia aktiivisista vanhempainilloista. Päiväkodissa voisi esimerkiksi yhdessä muokata lasten leikkiympäristöjä. Vanhempainilta voi joskus olla vaikkapa yhteinen retki, johon myös lapset osallistuvat (Karhuniemi, 2017b). Vanhempainiltoihin ja perheiden yhteisiin epämuodollisiin tapahtumiin osallistuminen lisää vanhempien osallisuutta (Leskisenoja, 2016, s. 177).

Vanhempainillat ja muut yhteiset tapahtumat ovat joillekin mahtavia tilaisuuksia tutustua henkilökuntaan ja toisiin vanhempiin, joillekin pelottava ja välteltävä sosiaalinen pakkotilanne. Vanhempainillasta kannattaa tehdä houkutteleva kutsu, jossa on selkeästi ilmoitettu aiheet sekä alkamis- ja päättymisajankohdat (Karhuniemi, 2017b). Vanhempainillat olisi hyvä rakentaa niin, että kaikenlaiselle osallistumiselle olisi mahdollisuus. Halutessaan vanhempi voi jäädä taustalle kuuntelemaan ja tarkkailemaan, tai osallistua keskusteluun ja toimintaan

aktiivisemmin. Kuitenkin aina niin, että myös vanhemmillä on merkityksellinen rooli vanhempainillan rakentumisessa pelkän tietotulvan vastaanottamisen sijaan ja mahdollisuus rauhassa tutustella edes hieman lastensa päiväkotikavereiden vanhempiin.

Kaikki vanhemmat eivät pääse osallistumaan vanhempainiltoihin ja muutoinkin toiset tykkäävät olla aktiivisempia kuin toiset. Nykyisenä digiaikana vanhempien osallisuutta voidaan lisätä erilaisilla verkkoalustoilla (Karhuniemi, 2017a). Esimerkiksi päiväkodilla/päiväkotiryhmällä voisi olla oma blogi johon henkilökunta kirjoittaisi pieniä juttuja kuvineen jopa päivittäin. Vanhemmat ja henkilökunta voisivat kommentoida ja keskustella päivitysten alle huomioitaan tai vastailta esitettyihin kysymyksiin.

Perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi vanhemmille ja lapsille voidaan antaa pieniä kotitehtäviä (Leskisenoja, 2019, s. 53). Leskisenojan (2016, s. 182) koululuokassa tehdyn tutkimuksen perusteella yhteiset kotitehtävät lisäsivät lasten myönteisiä tunteita sekä oppimisen että vanhempien kanssa vietetyn ajan myötä. Tehtävät perustuvat vapaaehtoisuuteen, eikä niitä tarvitse mitenkään raportoida päiväkodille. Tavoitteena kuitenkin on, että ne lisäävät keskustelua henkilökunnan ja vanhempien välillä, herättävät huomaamaan asioita, jotka ovat perheessä hyvin tai pyytämään tarvittavaa tukea. Tehtävissä voidaan keskittyä hyvinvoinnin viiteen Supervoimaan tai etsiä ja hyödyntää perheen ja sen jäsenten vahvuuksia. Tehtävät voivat liittyä lapsiin tai olla perheille yhteisiä, mutta ei välttämättä.

Periaatteena näissä tehtävissä on Trogenin (2020, s. 22) ajatus, että hyvinvoiva aikuinen jakaa huolehtia paremmin myös lapsesta. Esimerkiksi yhteinen tehtävä voi olla A4-kokoinen paperi, jossa on keltaisia ja vihreitä sydämiä. Keltaisiin sydämiin jokainen perheenjäsen saa kirjoittaa jonkin teon, jolla on ilahduttanut toista. Vihreisiin sydämiin kirjoitetaan teko, jolla joku muu on ilahduttanut itseä.

Vanhemman oma tehtävä voisi olla esimerkiksi Seligmanin (2011) kirjasta poimitut kiitollisuusharjoitukset, jotka tutkitusti lisäävät hyvinvointia: 1. *Kiitollisuusvierailu*; muistele henkilöä, jonka jokin teko tai sanat ovat joskus muuttaneet elämäsi paremmaksi. Kirjoita tälle henkilölle noin 300 sanaa pitkä kirje, jossa kerrot mikä hänen tekonsa sinuun on vaikuttanut ja että muistelet sitä edelleen. Mene tapaamaan tätä henkilöä ja lue kirje hänelle ääneen rau-

hassa, molempien reaktioita tarkkaillen. Kirjeen jälkeen keskustelkaa kirjeestä ja tuntemuk-
sistanne. 2. *Mikä meni hyvin*; Viikon ajan joka ilta kymmenen minuuttia ennen nukkumaan-
menoa kirjoita ylös 3 asiaa, jotka sinä päivänä ovat menneet hyvin ja miksi (Seligman, 2011).
Tätä voi ja kannattaa toki tehdä myös lasten kanssa yhdessä päivää muistellen, välttämättä
asioita ei edes tarvitse kirjoittaa ylös.

4.4 Positiivisen pedagogiikan käyttö lapsiryhmässä ja sen merkitys yhteistyölle

Henkilökunnan ja lasten välisiin suhteisiin kannattaa panostaa, sillä vanhempien luottamusta
lisää, kun he näkevät lastansa kuunneltavan ja kohdeltavan sensitiivisesti ja turvallisesti (Kas-
kela & Kekkonen, 2006, s. 38). Vanhempien yleisimmät toiveet lastensa suhteen liittyvät on-
nellisuuteen ja hyvinvointiin (Leskisenoja, 2019, s. 42-43). Tämän vuoksi halusin sisällyttää
työhöni osion myös lasten kanssa toteutettavasta positiivisesta pedagogiikasta, vaikka se ei
suoraan käsittele henkilökunnan ja vanhempien välistä yhteistyötä. Positiivisen pedagogiikan
ollessa jatkuvana työotteena henkilökunnalla on paljon myönteistä kerrottavaa lapsesta van-
hemmille. Vanhemmat voivat olla tukena myös positiivisen pedagogiikan toteutumisessa
siltä osin, että henkilökunta voi heidän kertomiensa asioiden avulla tutustua lapseen parem-
min (Ranta, 2020, s. 57, 59, 64, 75 & 81).

Positiivista vuorovaikutusta on luontevaa lähteä lisäämään positiivisen pedagogiikan keinoin,
kun yhteistyön keskiössä ovat lapset ja heidän kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa
tukeminen. Jokapäiväisessä kanssakäymisessä päiväkodin henkilöstö kiinnittää huomiota sii-
hen, miten kertoo lapsen päivästä vanhemmalle. Jokaisena päivänä olisi hyvä löytää jokin
positiivinen kerrottava asia, jossa lapsi on onnistunut tai teko tai tapahtuma, josta on tullut
hyvä mieli joko lapselle itselleen, tai jollekin toiselle tai esimerkiksi tapahtuma, jossa on tul-
lut esiin jokin lapsen vahvuus. Henkilökunta voi ottaa tietoisesti käyttöön positiiviseen peda-
gogiikkaan kuuluvan vahvuuskielen (Uusitalo-Malmivaara, 2016, s. 70-71), jossa lapselle sa-
noitetaan mitä vahvuutta hän käytti jossain tilanteessa ja miten siitä oli hyötyä. Tiedon van-
hemmille tästä voi siirtää esimerkiksi "Iloisena sähkeenä", eli pienenä viestilappuna lapsen
lokerossa, jossa kerrot vaikkapa että "Tänään Anna kertoi hauskan tarinan tivoliretkestään,
se ilahdutti kaikkia kuulijoita" (Webster-Stratton, 2011, s. 34-35). Vanhempia voi osallistaa

esimerkiksi kannustamalla pohtimaan, miten lapsen vahvuus näkyy kotona ja mitä muita vahvuuksia perheestä löytyy.

Trogen (2020, s.13) muistuttaa, että meidän aikuisten täytyy tietoisesti opetella positiivisen kasvatuksen keinoja ja oppia hyvinvointitaitoja myös itse, jotta voisimme niitä siirtää lapsille. Trogenin (2020, s.18) mukaan aikuinenkin saa erehtyä ja ne voivatkin olla hyviä tilanteita näyttää, että virheitä voi tehdä ja niistä oppia, eikä kenenkään tarvitse olla täydellinen. Positiivisen pedagogiikan perusajatus on, että aikuiset ja lapset kunnioittavat toisiaan ja ovat keskenään tasa-arvoisia (Trogen, 2020, s. 21). Käytännössä se tarkoittaa lämmintä ja empaattista kasvatustotetta, jossa aikuinen on kuitenkin vastuussa, mutta lapsi saa äänensä kuuluviin, ajatella ja vaikuttaa itse (Trogen, 2020, s. 17, 19 & 21).

Uudet Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (OPH, 2018) sekä Varhaiskasvatustalaki (540/2018) puhuvat positiivisen pedagogiikan kieltä velvoittaen muun muassa antamaan lapselle myönteisiä oppimiskokemuksia, toimimaan lasta kunnioittaen, kehittämään lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä varmistamaan lapsen osallisuuden ja vaikutusmahdollisuudet itseään koskevissa asioissa. Positiivinen pedagogiikka tukee siis varhaiskasvatuksen tavoitteiden saavuttamista jo monin tavoin (Leskisenoja, 2019, s. 39). Saman huomion on tehnyt väitöstutkimuksessaan Ranta (2020, s. 18), joka tutki positiivisen pedagogiikan käyttöä varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa niiltä osin, jotka esiintyvät toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa eli Varhaiskasvatussuunnitelman ja Esiopetussuunnitelman perusteissa. Rantan tutkimuksessa nämä olivat myönteinen oppimismotivaatio, oppijan myönteinen minäkäsitys sekä myönteinen oppimisilmapiiri ja sosiaalinen ympäristö, joka kattaa myös lapsen perhepiirin (Ranta, 2020, 18 & 25).

Positiivinen vuorovaikutus on tärkeä tekijä myös oppimisessa, joka on keskeinen varhaiskasvatuksen osa. Positiivinen vuorovaikutus kattaa tässä niin lasten välisen, lasten ja henkilökunnan välisen kuin henkilökunnan ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen. Ne kaikki yhdessä muodostavat lapsen oppimisympäristön ja vaikuttavat lapsen kykyyn oppia sekä itsensä ja ympäristönsä hahmottamiseen (Ranta, 2020, 25). Varhaiskasvatus nojaa sosiokonstruktivistiseen näkemykseen, jonka mukaan tietoa kyllä hahmotetaan ja rakennetaan itsenäisesti, mutta opittuja asioita vahvistetaan vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa

(Kauppila, 2007, s.51 & 153). Keskinäisessä, toisia kunnioittavassa dialogissa molemmat osapuolet (oli se sitten lapsi-lapsi tai aikuinen-lapsi) oppivat toisiltaan (Alhanen, 2016, s. 32-37). Tutkimusten mukaan positiivinen mieliala vaikuttaa ihmisen kognitiivisiin toimintoihin niin, että hyvällä tuulella ollessaan hän oppii nopeammin ja tehokkaammin, sekä hänen ongelmanratkaisukykynsä ja luovuutensa toimivat paremmin (Leskisenoja, 2019, s. 19).

4.5 Pedagoginen dokumentointi yhteistyön välineenä

Pedagoginen dokumentointi on paitsi valtakunnallisen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (OPH, 2018) määrittelemä menetelmä lasten ja vanhempien osallisuuden mahdollistamiseksi, myös olennainen työväline positiivisen pedagogiikan toteuttamisessa esimerkiksi Kumpulaisen, Mikkolan, Rajalan, Hilpön & Lipposen (2015, 225) artikkelin mukaan. Se on käytännön väline, jolla saadaan vanhemmat mukaan matkalle lapsen ja päiväkodin toiminnan vaiheisiin, eikä vain esitellä lopputulosta. Pedagogisen dokumentoinnin tarkoitus on tavoittaa henkilökunnan, lasten ja heidän vanhempiansa kesken yhteinen ymmärrys dokumentoitujen asioiden merkityksistä ja sitä kautta myös vaikuttaa siihen, mitä lasten kanssa päiväkodissa tehdään (Rintakorpi, 2018, s. 36 & 52). Tämän on mahdollista toteutua silloin, kun henkilökunta ottaa vanhemmat ja lapset mukaan dokumenttien tuottamiseen ja niiden tarkasteluun (Rintakorpi, 2018, s. 52).

Päiväkodeissa tuotetaan monenlaisia dokumentteja, kuten valokuvia, videoita, piirustuksia, maalauksia, haastatteluja, miellekarttoja, muistiinpanoja ja tarinoita. Dokumentit kertovat ryhmän toiminnasta sekä lasten ajatuksista, vahvuuksista, tiedoista, taidoista, mielenkiinnonkohteista, oppimisesta ja kehityksestä. Pedagogista dokumentoinnista tulee, kun lapsista ja lapsiryhmästä tuotettuja dokumentteja hyödynnetään monipuolisesti varhaiskasvatuksen kehittämiseen yhdessä lasten ja vanhempien kanssa (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen, 2017, s. 21). Sen tavoitteena on toiminnan ja laadun kehittämisen ohella esimerkiksi lasten ja vanhempien osallisuuden lisääminen, sekä pedagogisen ymmärryksen lisääminen myös kodeissa; miksi päiväkodissa tehdään tiettyjä asioita tietyillä tavoilla (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen, 2017, s. 10 & 21; OPH, 2018). Jo itse dokumentoinnin on Mäkitalon (2011, s. 207) mukaan pääosin tarkoitus olla osa päivittäistä vuorovaikutusta, johon lapset voivat ak-

tiivisesti osallistua. Pedagoginen dokumentointi sellaisilla menetelmillä, jotka eivät vie kohtuuttomasti aikaa, mahdollistavat tietoisien kehittämistyön päiväkodin usein hektisessä arjessa (Mäkitalo, 2011, s. 39).

Rintakorven (2018, s. 54) tutkimustuloksista käy ilmi, että pedagogisen dokumentoinnin avulla on mahdollista rakentaa yhteyttä lapsen kahden mikroympäristön, päiväkodin ja kodin välillä luontevasti arjessa sekä lisätä vanhempien ja pienten lasten osallisuutta. Periaatteena on Kumpulaisen ym. (2015) mukaan antaa lapselle aktiivinen rooli oman elämänsä dokumentointiin ja pohtimiseen yhdessä aikuisten ja toisten lasten kanssa. Erilaisten dokumentointimenetelmien, kuten valokuvien ja piirustusten avulla lapsi voi löytää uusia yhdistäviä teki- jöitä ryhmän muihin jäseniin. Kun dokumentteja tarkastellaan yhdessä, voidaan palauttaa mieleen omia ja yhteisiä myönteisiä kokemuksia (Kumpulainen ym. 2015, 232-233). Dokumentointia voi olla esillä päiväkodin seinillä, jolloin ne virittävät keskustelua tuonti- ja hakuti- lanteissa. Etukäteen sovittuihin keskusteluihin dokumenteilla saadaan tuotua arvokasta lisä- tietoa lapsen elämästä päiväkodissa.

Pedagoginen dokumentointi mahdollistaa tapahtumiin ja elämyksiin palaamisen, jolloin niistä voidaan löytää aina uusia innoituksen ja keskustelun aiheita (Mäkitalo, 2011, s. 207). Konkreettisen materiaalin avulla on helpompi houkutella vanhempia ja lapsia dialogiseen vuorovaikutukseen, jossa pyritään selvittämään ja yhteensovittamaan kaikkien osapuolten toiveita ja tarpeita (Mäkitalo, 2011, s. 206). Dialogisuus lyhyesti tarkoittaa Järvisen, Laineen ja Hellman-Suomisen (2011, s. 119) mukaan sanallista ja sanatonta avointa, rehellistä ja oi- keudenmukaista kiireetöntä kommunikointia, jossa kaikilla osapuolilla on mahdollisuus olla aktiivisia ja oppia toisiltaan. Dialogisessa vuorovaikutuksessa voidaan olla eri mieltä asioista ilman vastakkainasettelua ja myös muuttaa mielipiteitä (Järvinen, Laine j& Hellman-Suomi- nen, 2009 s. 119). Pedagoginen dokumentointi positiivisen pedagogiikan työvälineenä auttaa lasta, vanhempia ja henkilökuntaa löytämään lapsen vahvuuksia ja ilon aiheita, sekä ymmär- tämään maailmaa lapsen näkökulmasta (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen 2015, 225).

Myönteistä ilmapiiriä voi ylläpitää vahvistamalla myönteisiä tunteita. Päiväkotipäivän aikana koetut hyvät hetket ja aikuisten positiiviset huomiot lapsesta välittyvät vanhemmille paitsi

henkilökunnan kertomana, myös näkyvästi dokumentoituna niin, että niihin on helppo tarttua lasta hakiessa tai tuodessa. Trogen (2020) antaa tähän hyviä ohjeita kirjassaan *Positiivinen kasvatus*. Lasten kanssa tutustutaan erilaisiin myönteisiin tunteisiin ja päiväkodin seinälle tehdään tunteiden kartta. Karttaan voi liittää kuvia, esineitä ja tekstejä, jotta lapset voivat pysähtyä myös vanhemman kanssa muistelemaan päiväänsä ja palata tuntemaan uudestaan hauskoja hetkiä (Trogen, 2020 s. 100-104). Pedagogista dokumentointia voi toteuttaa koko lapsiryhmän yhteisenä vihkona, johon kirjataan myönteisiä kokemuksia ylös päivittäin ja palataan niihin yhdessä myöhemmin (Leskisenoja, 2019, 88).

Positiivinen, vanhemmille näkyvä dokumentointi innostaa heitä osallistumaan enemmän lapsensa arkeen (Leskisenoja, 2019, s. 53). Lapselle voidaan jo päiväkodissa aloittaa positiivisen cv:n laatiminen. Tämä tarkoittaa, että kerätään lapsen vahvuuksia, taitoja ja hyviä ominaisuuksia erilaisin dokumentoinnin keinoin. Positiiviseen cv:hen voi kuulua esimerkiksi lapsen haastatteluja, hänestä huomioituja vahvuuksia ja tunnetaitoja hänen itsensä, kavereiden, vanhempien ja henkilökunnan kertomina sekä missä ja miten nämä vahvuudet ja taidot ilmenevät, lisäksi valokuvia vaikkapa harrastuksista, hauskoista leikeistä tai oppimistilanteista. Hetkistä, joissa lapsi on tuntenut positiivisia tunteita (Heinonen & Varis, 2021.)

5 Pohdinta ja mahdollinen jatkotutkimus

Tämä tutkielma syntyi halusta ja tarpeesta tehdä työni mahdollisimman hyvin. Oli se sitten varhaiskasvatuksen lastenhoitajana, opettajana tai kenties tulevaisuudessa päiväkodin johtajana. Varhaiskasvatuksen opinnoissa olen saanut runsaasti tietoa positiivisesta pedagogiikasta, ja siitä onkin tullut yksi lempiaiheeni. Kandidaatintyön idea on muotoutunut pikkuhiljaa jo opintojeni alusta lähtien. Pitkään ajatuksenani oli tehdä opinnäytetyöni varhaiskasvatuksen henkilöstön näkökulmasta siihen, miten positiivisen pedagogiikan käyttö vaikuttaa työssä jaksamiseen ja työmotivaatioon. Oman työharjoitteluni myötä sain ahaa-elämyksen, ja halusin keskittyä tutkimaan varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja vanhempien välillä tapahtuvaa yhteistyötä.

Tutkielmani jätti minut pohtimaan koulutuksen tarvetta päiväkotien henkilökunnalle niin positiivisen pedagogiikan kuin pedagogisen dokumentoinnin osalta. Esimerkiksi Rintakorven (2018, s.46) tutkimuksen mukaan varhaiskasvatuksen opettajat kokevat dokumentoinnin oppimisen ja siihen ajan löytämisen haastavaksi, mutta onnistuessaan dokumentointi vahvistaa heidän suhdettaan lapsiin ja toimii työvälteenä toiminnan näkyväksi tekemisessä. Leskisenoja (2016, s. 166-168) toteaa tutkimuksessaan positiivisen pedagogiikan käytöllä koulu- luokassa olevan vahvistava vaikutus lasten kouluiloon muun muassa opettajan ja lasten välisen suhteiden kautta. Tutkimukseni perusteella henkilökunnan ja lasten väliset hyvät suhteet kasvattavat vanhempien luottamusta ja siten luovat tukevaa pohjaa yhteistyölle. Positiivisen pedagogiikan ja pedagogisen dokumentoinnin jatkuva ja järjestelmällinen käyttö vaatii henkilökunnalta osaamista, innostusta ja asennetta, joita koko henkilökunnan kattava koulutus tarjoaisi. Rintakorpikin (2018, s. 59) painottaa koko henkilökunnan, myös johtajan, osallistumisen tärkeyttä toimintakulttuurin kehittämiseen ja arviointiin, jotta pedagoginen dokumentointi saataisiin tarkoituksenmukaiseen käyttöön vanhempien ja lasten kanssa.

En löytänyt tutkimuksia, joiden mukaan positiivisella pedagogiikalla ei olisi positiivisia vaikutuksia, joten sen hyötyjä voin ainakin näin yleisesti perustella. Guba ja Lincoln ovat sitä mieltä, että luotettavimpia tutkimuksia ovat ne, joista on vähiten erimielisyyttä (viitattu lähteessä Puolimatka, 2002). Itse olen käyttänyt paljon Lotta Uusitalo-Malmivaaran ja Kaisa Vuorisen Huomaa hyvä - toimintakortteja apuna vahvuuksien tutkimiseen ja löytämiseen las-

ten kanssa. Lapset ovat pohtineet omia ja toistensa vahvuuksia. Kortit on laitettu esille paikkaan, mistä vanhemmatkin ovat ne nähneet ja ne ovat kirvoittaneet hyviä keskusteluja, myös vanhempien omista vahvuuksista. Onpa jokunen liikutuksen kyynelkin nähty, kun vanhemmat ovat yllättyneet lastensa viisaista pohdinnoista ja ovat hyvillään lapsista huomautuista hyvistä asioista. Mielestäni se osoittaa, että pienilläkin positiivisilla huomioilla voi saavuttaa uudenlaisen, vahvemman yhteyden vanhempiin.

Ajatuksenani on, että paitsi lapset, myös heidän vanhempansa tarvitsevat tunteen johonkin ryhmään kuulumisesta. Kokemukseni mukaan me päiväkodin henkilökunta emme useinkaan tiedä ja tunne lasten vanhempia juuri lainkaan, emmekä tiedä heidän mahdollisista henkilökohtaisista haasteistaan. Osallisuuteen kannustavan yhteistyön avulla voisimme mahdollisesti ehkäistä sosiaalista syrjäytymistä sitä kautta, että vanhemmat tulevat kuulluksi, tuntevat yhteenkuuluvuutta ja merkityksellisyyttä päiväkotiyhteisössä (Sajaniemi & Mäkelä, 2014, s.137). Tähän ei tutkielmani mukaan tarvita valtavaa ja aikaa vievää panostusta henkilökunnalta esimerkiksi projektin muodossa, vaan keinoina voivat olla vuorovaikutuksen ja toimintatapojen suuntaaminen avoimempaan ja positiivisempaan suuntaan. Tämän huomion oli tehnyt tutkimuksessaan myös Ranta (2020, s. 107), joka mainitsi vanhempien osallisuuden koostuvan pienistä palasista, joihin positiivisen vuorovaikutuksen lisäksi kuuluvat pedagogiikan avaaminen ja lapsilähtöisyys.

Jatkotutkimusta tehdessäni haluaisin pysytellä näiden aiheiden parissa, mutta tutkimuskysymyksiä täytyy pohtia tarkkaan, jotta saan aiheeseen jonkin uuden näkökulman. Ehkä maisterintyöni tutkimuskysymys voisi olla jotain tähän tapaan: ”Miten lisätä yhteisöllisyyttä päiväkodissa?” Yhteisöllisyys niin lapsiryhmässä kuin lasten vanhempien kesken olisi mielestäni ikään kuin seuraava askel yksilöllisen osallisuuden kokemuksen jatkoksi. Kumpulainen ym. (2015, s. 228-231) kiteyttävät positiivisen pedagogiikan ytimeksi lapsen osallisuuden, myönteisten tunteiden ja vahvuuskasvatuksen lisäksi yhteisöllisyyden sekä vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön.

Tulevan maisterintyöni kautta tavoitteeni voisi olla antaa varhaiskasvatuksen työntekijöille konkreettisia työkaluja lisätä lasten ja perheiden osallisuuden lisäksi yhteyttä toisiinsa. Toiteutus tapahtuisi toimintatutkimuksena, jossa yhteistyöhön osallistuvat varhaiskasvatuksen

ammattilaiset ja vanhemmat ovat mukana toteuttamassa tutkimusta kanssani (Eskola & Suoranta, 1998). Tutkimuksessa täytyy ottaa huomioon myös erilaiset vuorovaikutuksen ja keskustelun tavat, kenties tehdä myös keskusteluanalyysiä. Maisterintyöhöni haluan ottaa post-modernin näkökulman ja tutkia mahdollisuutta purkaa vanhoja päiväkodin ja kodin erillisyyttä tukevia ajatusmalleja ja käytäntöjä (Rautio, 2019). Mielenkiintoista olisi myös tietää, toteutuuko positiivinen pedagogiikka ja perheiden osallisuus paremmin ryhmissä, joissa työskentelee sekä sosionomi että yliopistokoulutuksen saanut varhaiskasvatuksen opettaja. Varhaiskasvatuksen tiekartan 2017-2030 mukaan sosionomeilla on vahvemmat yhteistyötaitot perheiden kanssa ja kasvatustieteiden kandidaateilla taas varhaiskasvatuksen pedagogiikan toteuttamisessa (Karila, Kosonen & Järvenkallas, 2017, 83).

Seligmanin (2011) hyvinvoinnin PERMA-teoriassa on viisi elementtiä - myönteiset tunteet (positive emotions), toimintaan sitoutuminen (engagement), ihmissuhteet (relationships), merkityksellisyyden kokemukset (meaning) ja saavuttaminen (accomplishment). Leskinen (2019, s. 64) on nimennyt nämä hyvinvoinnin Supervoimiksi, joiden ympärille lasten hyvinvoinnin tukemisen voi rakentaa. Tulevassa tutkimuksessani näitä samoja supervoimia voisin käyttää pohtiessani henkilökunnan ja vanhempien yhteistyön toteutumista. Vanhemmilta kysytään yleensä; -Millaista yhteistyötä toivotte? Kysymykseen voi olla vaikea vastata sen laajuuden vuoksi, mutta voisimme saada täsmällisempiä ja mietitympiä vastauksia, jos avaisimme yhteistyön mahdollisuuksia seuraavan kaltaisiksi kysymyksiksi: Millainen yhteistyö ilahduttaisi tai auttaisi sinua? Millainen yhteistyö on mielestäsi tärkeää? Miten päiväkotivoisi tukea vanhempien ja lasten välisiä suhteita? Miten päiväkotivoisi tukea ystävyys- ja vertaissuhteitasuhteita eri perheiden välillä? Millaiseen yhteistyöhön osallistuisit mielelläsi?

Lähteet

- Aaltola, J. (2018) Filosofia, tiede, ymmärtäminen. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus. E-kirja haettu osoitteesta: <https://www.ellibrary.com/reader/9789524518758>
- Alasuutari, M. (2006). Kulttuuriset kehitykset kasvatusvuorovaikutuksessa. Teoksessa Alasuutari, M., Nummenmaa, A. R., Hännikäinen, M., Rasku-Puttonen, H., Karila, K., Korhonen, M., . . . Korkeamäki, R. *Kasvatusvuorovaikutus*. Vastapaino.
- Alasuutari, M. (2010). *Suunniteltu lapsuus: Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa*. Vastapaino.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino. E-kirja haettu osoitteesta: <https://www.ellibrary.com/reader/9789517685030>
- Alhanen, K. (2016). *Dialogi demokratiassa*. Gaudeamus.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press. Haettu osoitteesta: [The Ecology of Human Development : Experiments by Nature and Design \(oulu.fi\)](https://www.ellibrary.com/reader/9789517685047)
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino. E-kirja haettu osoitteesta: <https://www.ellibrary.com/reader/9789517685047>
- Heinonen, S. & Varis, S. (2021). *Lapsen osaaminen ja vahvuudet näkyviksi positiivisen cv:n avulla. Tietopaketti varhaiskasvattajille*. Haettu osoitteesta: [PowerPoint-esitys \(theseus.fi\)](https://www.theseus.fi)
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. (2009). *Varhaiskasvatusta ammattitaidolla*. Kirjapaja: Kirjavälitys [jakaja].
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. (2006). *Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen*. Stakes.
- Karhuniemi, T. (2017a). Kodin ja koulun välinen viestinsä. Teoksessa Lämsä, A. (toim.) *Verkosto vahvaksi: Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa*. PS-kustannus.
- Karhuniemi, T. (2017b). Yhteistyönmuodot ja viestinnän välineet. Teoksessa Lämsä, A. (toim.) *Verkosto vahvaksi: Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa*. PS-kustannus.
- Karikoski, H. & Tiilikka, A. (2017). Eheä kasvunpolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. Jyväskylä: PS-kustannus

- Karila, K. (2006). Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Alasuutari, M., Nummenmaa, A. R., Hännikäinen, M., Rasku-Puttonen, H., Karila, K., Korhonen, M., . . . Korkeamäki, R. *Kasvatusvuorovaikutus*. Vastapaino.
- Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. (2017). *Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030*. Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. Helsinki. Haettu osoitteesta: [Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi)
- Karjalainen, P., Santalahti, P. & Sihvo, S. (2016). Vaikuttavatko vanhemmuustaitoja tukevat ohjelmat lapsen käytöshäiriöiden ja -ongelmien ehkäisyssä ja vähentämisessä? Julkaisussa *Duodecim* 2016; 132:967–74 Haettu osoitteesta: <https://www.terveysportti.fi/xmedia/duo/duo13151.pdf>.
- Kauppila, R. (2007). *Ihmisen tapa oppia: Johdatus sosiokonstruktiviseen oppimiskäsitykseen*. PS-kustannus.
- Kiviniemi, K. (2018). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus. E-kirja haettu osoitteesta: <https://www.elibrary.com/reader/9789524518758>
- Korhonen, M. (2006). Sukupolven merkitys vuorovaikutussuhteissa. Teoksessa Alasuutari, M., Nummenmaa, A. R., Hännikäinen, M., Rasku-Puttonen, H., Karila, K., Korhonen, M., . . . Korkeamäki, R. *Kasvatusvuorovaikutus*. Vastapaino.
- Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. (2015). Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) *Positiivisen psykologian voima*. Jyväskylä: PS-kustannus
- Kyrönlampi, T. & Karikoski, H. (2017). *Osallisuus esiopetuksessa on vanhemman oikeus*. Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seura. Julkaistu e-lehdessä *Kasvatus & Aika* 11(3) 2017, 96–99.

- Laine, T. (2018). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teorettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus. E-kirja haettu osoitteesta: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789524518758>
- Leskisenoja, E. (2016). *Vuosi koulua, vuosi iloa: PERMA- teoriaan pohjautuvat luokkakäytännöt kouluiloin edistäjinä*. Lapin yliopisto. Haettu osoitteesta: [Leskisenoja_Eliisa_ActaE198_pdfA.pdf\(ulapland.fi\)](https://www.ellibslibrary.com/reader/9789524518758)
- Leskisenoja, E. (2019). *Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa: Toteuta käytännössä*. PS-kustannus.
- Lämsä, A. (2017). Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse? Teoksessa Lämsä, A. (toim.) *Verkosto vahvaksi: Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa*. PS-kustannus.
- Martela, F. (2014). Onnellisuuden psykologia. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) *Positiivisen psykologian voima*. PS-Kustannus.
- McDaid, D., Park, A. & Wahlbeck, K. (2018). The Economic Case for the Prevention of Mental Illness. Julkaisussa Annual Review of Public Health. Haettu osoitteesta: <file:///Users/anu/Downloads/annurev-publhealth-040617-013629.pdf>
- Mäkitalo, A. (2011). *Löytöretkellä osallisuuteen: Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II*. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA. Haettu osoitteesta: [Loytoretkella osallisuuteen kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II.pdf\(socca.fi\)](https://www.ellibslibrary.com/reader/9789524518758)
- Niikko, A. (2018). Dekonstruktio kvalitatiivisessa tutkimuksessa: Piilomerkitysten ja ristiriitojen etsintää ja tulkintaa. Teoksessa Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teorettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. PS-kustannus. E-kirja haettu osoitteesta: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789524518758>
- Ojanen, M. (2007). *Positiivinen psykologia*. Edita.
- Opetushallitus [OPH] (2018). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Haettu osoitteesta: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Porter, L. (2008). *Teacher-Parent Collaboration: Early Childhood to Adolescence*. Australian Council for Educational Research. Haettu osoitteesta: [Teacher-Parent Collaboration\(oulu.fi\)](https://www.ellibslibrary.com/reader/9789524518758)

- Puolimatka, T. (2002). *Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus ja totuusteoriat*. Haettu osoitteesta: https://moodle oulu.fi/pluginfile.php/123173/mod_resource/content/1/Kvalitatiivisen%20tutkimuksen%20luotettavuus%20ja%20totuusteoriat.pdf
- Pyökkimies, M. (2009). *Lasten osallisuus suomalaisissa varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa*. Erityispedagogiikan pro gradu –tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. Haettu osoitteesta: [Microsoft Word - 091011_gradu.doc \(juu.fi\)](#)
- Ranta, S. (2020). Positiivinen pedagogiikka suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Haettu osoitteesta: [*Ranta_Samuli_Acta_electronica_Universitatis_Laponiensis_283.pdf \(ulapland.fi\)](#)
- Rautio, P. (2019). Qualitative methodology in research. Kvalitatiivisen tutkimuksen peruskurs- sin luento 13.9.2019 Oulun yliopistossa.
- Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. (2017). *Tää on meidän maailma!: Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa*. Lasten Keskus.
- Rintakorpi, K. (2018). *Varhaiskasvatuksen tallentamisesta kohti pedagogista dokumentointia*. Helsingin yliopisto.
- Sajaniemi, N. & Mäkelä, J. (2014). Ihminen voi hyvin joukossa. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) *Positiivisen psykologian voima*. PS-Kustannus.
- Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Haettu 27.1.2021 osoitteesta: [Microsoft Word - Opetus- julk. 62, lopull. \(univaasa.fi\)](#)
- Seligman, M. (2002). *Authentic happiness: Using the new positive psychology to realise your potential for lasting fulfilment*. Haettu osoitteesta [Authentic Happiness: Using the New Positive Psychology to Realise your ... - Martin Seligman - Google-kirjat](#)
- Seligman, M. E. P. k. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. Free Press. Haettu osoitteesta: [Flourish : A Visionary New Understanding of Happiness and Well-being \(oulu.fi\)](#)
- Sillanpää, T., Lauerma, L. & Holopainen, A. (2018). *Aikamatkalla perheiden kanssa: Välineitä osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa*. Ebeneser-koulutus oy.
- Tiilikka, A. (2005). *Äitien kasvatuskäsityksiä ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta*. Oulun yliopiston kirjasto.
- Trogen, T. (2020). *Positiivinen kasvatus*. PS-kustannus.

- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi. E-kirja haettu osoitteesta: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789520400118>
- Turja, L. (2017). Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E., Turja, L. & Alijoki, A. *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (4., uudistettu painos.). PS-kustannus.
- Uusitalo-Malmivaara, L. (2014). Positiivinen psykologia, mitä se on? Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) *Positiivisen psykologian voima*. PS-Kustannus.
- Uusitalo, L. & Vuorinen, K. (2016). *Huomaa hyvä! : Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luontevahvuutensa*. PS-kustannus.
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Haettu osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Webster-Stratton, C. (2011). *Kuinka edistää lasten sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja*. Profami.